

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum intellectus qui est donum, sit speculatiuus tantum uel etiam
practicus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

fu Christi inter se-
culario spectantia
ad fidem, accipio de
he in quantum fue-
runt hominis. Nam
in quantum fuerunt
hominis Dei, in que
hominis non ueni-
t. Constat enim, quod
intellectus perfectus in
uia non contingit.
Licet enim beata Vir-
go sentire se parere
uirginitatem, fide tamen
teneat se parere ho-
minem Deum. Et fi-
militer licet Aposto-
lus, et alii uiderent Ie-
sum Nazarenum cru-
cifixum, fide tamen
tenebant Deum cru-
cifixum. Si tamen cre-
debant, & sic de a-
liis. Tenent tamen
credere non solum
illa, que illi credide-
runt, sed & que uide-
runt. Et diu secunda
respondentia ad fi-
dem, quia ordinata
ad fidei Trinitatis, &
incarnationis filii
Dei Terrio, quod il-
lus intelligere, quod
in littera uocatur im-
perfectum, potest
referri ad duo obic-
ta, uel ad ea, que
supra sunt, uel ad ex-
teriora. Si referatur
ad ea que sunt fidei,
constat, quod im-
perfecta intellectio
est: quoniam non
constituit uisionem
eorum, & hoc in-
tendit littera. Sed
si referatur ad ex-
teriora, sic est perfecta
intellectio, quoniam
cum ueritas scibili-
um non contrarie
tur secundum rem
ueritati fidei, nec
subleuiat intelle-
ctum nostrum natu-
ralem, & omnem ap-
parentem contrarie-
tatem ueritati fidei:
perfecte uidere, &
intelligere possu-
mus non esse uera:
quia aut confurgit
de falso conceptu,
quem habemus de
creaturis, & illius fal-
sitatem deprehende-
re possumus: aut co-
furgit ex ueritate,
seu uero conceptu
creaturarum, & cum non
confurgat ex meri-
to ueritatis, quia ue-
rum uero non est co-
trarium, restat ut
comprehensio ue-
ritatis, & quodquid
est illius scibilis, de-
prehendere possim?
contrarietatem esse
non esse ueram. Ra-
tio enim quod quid
est, soluit omnes dif-
ficultates de re, &

parte intellectus. Ex parte quide
fidei distinguendum est, quod
quædam per se, & directe cadit
sub fide, quæ naturale ratione
excedunt, sicut Deum esse tri-
num & unum, filium Dei esse
incarnatum: quædam uerò ca-
dunt sub fide, quasi ordinata ad
ista secundum aliquem modum,
sicut omnia, quæ in Scriptura
diuina continentur. Ex parte ue-
rò intellectus distinguendum
est, quod dupliciter dici possumus
aliqua intelligere. Vno modo pfe-
cte, quado. I. pertingimus ad cog-
noscedum essentiam rei intelle-
ctæ, & ipsam ueritatē enuntiabi-
lis intellecti, sicut quod in se est. Et
hoc modo ea, quæ directe cadunt
sub fide, intelligere non possumus
durate statu fidei: sed quædam alia
ad fidei ordinata est hoc modo in-
telligi possunt. Alio modo contin-
git aliquid intelligere imperfecte,
quod. I. ipsa essentia rei, uel ueritas
propositionis non cognoscitur
quid sit, aut quo fit: sed tamē cog-
noscitur secundum quod ea,
quæ exteriori apparent, ueritati
non contrariantur, in quantum. I.
hō intelligit, quod propter ea quæ
exteriori apparent, non est nece-
dendum ad his, quæ sunt fidei. Et
in hoc nihil prohibet durante
statu fidei intelligere et ea, quæ per
se sub fide cadunt. Et per hoc
patet ratio ad obiecta. Nam prime
tres rationes procedunt, secundum
quod aliquid perfecte intelligit.
Ultima autem ratio procedit de intel-
lectu coram, quod ordinant ad fidei.

ARTICULVS III.

Utrum donum intellectus sit speculati-
uum tantum, an etiam practicum.

AD TERTIVM sic procedi-
tur. Videtur, quod intelle-
ctus, qui ponitur donum Spiritu-
s sancti, non sit practicus, sed spe-
culatiuus tantum. Intellectus. n.
ut Gregor. * dicit in primo Mo-
ralium, altiora quædam penetrat:
sed ea, quæ pertinent ad intelle-
ctum practicum, non sunt alta,
sed quædam infima. I. singularia,
circa quæ sunt actus. ergo intel-
lectus, qui ponitur donum, non
est intellectus practicus.
¶ 2. Præ. Intellectus, qui est do-
num, est dignius aliquid, quā in-
tellectus, qui est uirtus intellectualis:
sed intellectus, qui est uirtus in-
tellectualis, est solum circa neces-
saria, ut patet per Philosophum in
6. Ethicorum. * ergo multo ma-
gis intellectus, qui est donum, est
solum circa necessaria: sed intel-

A lectus practicus non est circa ne-
cessaria, sed circa contingentia
aliter se habere, quæ opere hu-
mano fieri possunt: ergo intelle-
ctus, qui est donum, non est in-
tellectus practicus.
¶ 3. Præ. Donum intellectus illu-
strat mentē ad ea, quæ naturale
rōnē excedunt: sed operabilia
humana, quorum est practicus
intellectus, non excedunt natura-
le rōnē, quæ dirigit in rebus
agendis, ut ex supra dictis patet.
ergo intellectus, qui est donum,
non est intellectus practicus.
SED CONTRA est, quod
in psal. uo. dicitur. Intellectus bo-
nus omnibus facientibus eum.
RESPON. Dicendum, quod
sicut dictum est, donum, quod
intellectus non solum se hēt ad ea, quæ
primò, & principaliter cadunt
sub fide, sed et ad oīa, quæ ad fi-
dē ordinantur. Operationes autē
bonæ quendam ordinem ad fi-
dem habent. Nam fides per dile-
ctionē operatur, ut Apostolus
dicit ad Galatas 5. Et iō donum
intellectus est ad quædam opera-
bilia se extendit: non quidem ut
circa ea principaliter ueriset, sed
in quantum in agendis regulamur
rōnibus æternis, quibus conspi-
ciendis, & cōsulendis, sicut Aug.
12. De Trinit. * iheret superior rō,
quæ dono intellectus perficit.
AD PRIMVM ergo dicen-
dum, quod operabilia humana,
secundum quod in se considerā-
tur, non habent aliquam excellē-
tiam altitudinem: sed secundum quod
referuntur ad regulā legis æter-
næ, & ad fidem beatitudinis di-
uinæ, sic altitudinem habēt, ut
circa ea possit esse intellectus.

AD SECUNDVM dicendum,
quod hoc ipsum pertinet ad di-
gnitatem doni, quod est intellectus,
quod intelligibilia æterna, uel
necessaria cōsiderat non solum sicut
quod in se sunt, sed et sicut sunt
regule quædam humanorū actuum:
quia quāto uirtus cognoscitiua ad
plura se extendit, tāto nobilior ē.
AD IIII. dicendum, quod regula hu-
manorū actuum est rō humana,
& lex æterna, ut supra dictum est.
Lex autē æterna excedit natura-
lem rōnē, & iō cognitio huma-
norum actuum secundum quod
regulata lege æterna, excedit na-
turalē rōnē, & indiget superna-
turali lumine doni Spiritus sancti.

ARTICULVS IIII.

Utrum donum intellectus insit omni-
bus habentibus gratiam.

AD QUARTVM sic proce-
ditur. Vt, quod donum intel-

ex re accidentes.
Consequens est, ut
perfecte intelligere,
& uidere possu-
mus, nullum esse in
his, quæ extra fidem
nobis sunt per uia,
obstaculum, prohibens
credibilitatem eorum,
quæ sunt fidei:
ac per hoc uide-
mus non esse ex
his: & propter hæc
ab his quæ sunt fi-
dei recipere. Idē
ergo intelligere, quo
nihil esse fidei con-
trarium penetramus,
est intelligere imper-
fecte ea, quæ sunt
fidei: ut in littera di-
citur: & cum hoc est
intelligere perfecte
ipsa apparentia, non
est esse contraria, non
quæ sunt fidei.

Super quæst. octa-
ua articulum tertium.

IN art. 3. nota di-
ligentissime do-
ctrinam hæc, &
singularissime rōnē
redditam in calce re-
sponsionis ad Secun-
dum. I. quia quanto
uirtus cognoscitiua
ad plura se extendit,
tāto est nobilior:
& considera, quod
loquitur ad litteram
de practico & spe-
culatiuo: & percipe
quam bene dixerit,
quod fides, & theo-
logia altior habitus
est, quæ practica, &
speculatiua: quod
etiam inferius con-
firmatur, & clarius
exprimitur, cum de
dono sapientia tra-
ctatur.

Super quæstio. octa-
ua articuli quartum.

IN art. 4. dubium
occurrit circa rō-
nē allatā i littera,
ad ostendendam ne-
cessitatem doni in-
tellectus in habiti-
bus gratiam: quia
necesse est i intel-
lectu cognitionē ue-
ritatis supernatura-
lis exiter. Vt si qui-
dem hæc rō nulla
quia dici potest, quod
cognitionem super-
naturalem necessariā
ad rectā uoluntatē
fides facit, & non
est opus alio dono.

¶ Ad hoc dicitur, quod
ad rectam uolunta-
tem non sufficit re-
ctitudo fidei p seip-
sam, sed exigitur re-
ctitudo fidei p seip-
sam.

1. 2. q. 58. ar.
& q. 71. ar.
& 65. & 69.

Art. 1. huius
quæst.

lib. 1. c. 7. in
fine to. 1.

1. 2. q. 58. ar.
& q. 71. ar.
& 65. & 69.